Straffe vrouwen in de bijbel en in de Kerk
(1) Brandpunt van vrouwelijke actualiteit

Lezing

Zes dagen voor Pesach ging Jezus naar Betanië, waar Lazarus woonde, die Hij uit de dood had opgewekt. Daar hield men ter ere van Hem een maaltijd; Marta bediende, en Lazarus was een van de mensen die met Hem aanlagen. Maria nam een kruikje vol kostbare, zuivere nardusolie, zalfde daarmee de voeten van Jezus en droogde ze af met haar haar. De geur van de olie trok door het hele huis. Judas Iskariot, een van de leerlingen, degene die Hem zou uitleveren, vroeg: 'Waarom is die olie niet voor driehonderd denarie verkocht om het geld aan de armen te geven?' Dat zei hij niet omdat hij zich om de armen bekommerde – hij was een dief: hij beheerde de kas en stal eruit. Maar Jezus zei: 'Laat haar, ze doet dit voor de dag van mijn begrafenis; de armen zijn immers altijd bij jullie, maar Ik niet.'

Joh 12,1-8 (NBV21)

Overweging

Zalving: heilige olie aanbrengen en de zachte tederheid waarmee het gedaan wordt … Die « care » ¨wordt al direct geassocieerd met vrouwelijkheid. Gender essentialisme moet niettemin best vermeden worden. "Ik ben zachtmoedig en nederig van hart", zegt Jezus van zichzelf en hij stelt het voor als een Evangelische raad voor vrouw en man.

Johannes vertelt deze zalving, ook Mattheüs en Marcus. Hetzelfde verhaal en toch anders; de ene merkt dit op, de andere benadrukt wat anders. Maar alle drie doen wat Jezus vraagt: "Voorwaar ik zeg u, waar ook ter wereld de Blijde Boodschap verkondigd zal worden, zal tevens ter herinnering aan deze vrouw verhaald worden wat zij gedaan heeft". Wij doen niet wat Jezus vraagt. Deze tekst horen wij op maandag van de Goede Week, nadien wordt verzwegen wat deze vrouw heeft gedaan.

Ach ja, we doen haast nooit wat Hij vraagt: "Geef niemand op aarde de naam van vader". We doen niets anders, een priester spreken we aan met 'vader', een monnik met 'pater', een abt met het Franstalige doublet 'père abbé' ...

Bij de drie evangelisten gaat het om kostelijke pure nardus. Onschatbaar, geen berekening bij de zalvende Maria, kan ze trouwens rekenen, die vrouw? Bij Marcus en Matteüs zit de olie in een albasten vaas. Alweer onbetaalbaar. En wordt de inhoud over het hoofd van Jezus gegoten.

Zes dagen voor de bloedige doornenkroning krijgt Jezus' hoofd een geparfumeerde zegening, een streling? Is die vrouw helderziende? "Zij deed iets dat heen wijst naar mijn graflegging, vooruitlopend op de dag van mijn begrafenis", zegt Jezus. Is die Maria de enige die verstaan had, aanvaard had, dat Hij zou sterven? De apostelen (mannen dus, Christus heeft enkel mannen tot apostel geroepen, herhaalt de Kerk sinds mensenheugenis), de apostelen dus begrepen niet waar Hij het over had, toen hij zijn dood aankondigde, laat staan zijn verrijzenis. En Thomas van Aquino maar benadrukken dat vrouwen nu eenmaal niet over de nodige ratio beschikken om gelijk te zijn aan mannen, en zodus gewijd te worden. Maar wat ze wel kunnen, is niet enkel zien maar ook handelen van tevoren. Dat is profeteren, en profetie staat hoger dan prediking. Bij YOT nota bene kan een vrouw profeteren en prediken en nog zoveel meer.

“Mijn Lichaam werd op voorhand gezalfd”, zegt Jezus in Marcus. Na zijn verrijzenis zal geen zalving meer nodig zijn, te laat, Maria heeft het op tijd gedaan, zelfs voor de tijd. Radicale liefde is voortijdig, profetisch zei ik al. Revolutionair maar zacht. Vrouwelijk, dit alles? Ja, maar een man kan ernaar hunkeren, en met de genade is alles mogelijk. Wanneer Jezus opstaat uit de dood zijn de vrouwen alweer de eersten. Waren ze niet de laatste onder het kruis? Dicht bij het graf, bij de plek waar dood uitmondt in Leven. Open graf, gebroken vaas, merkt Marcus op. Onherroepelijk, die gift van Maria. Gegeven is gegeven; wegnemen is stelen, zegt de spreuk, maar hier is geen sprake van, het parfum is al lang vervlogen. Toch blijft het huis vol balsemgeur hangen …

Gratuïteit, zingt de vrouw. Verkwisting, grommen de mannen rondom Jezus. Niet enkel Judas is verontwaardigd, nee, allemaal. “Waar is die verkwisting nu voor nodig geweest?” “Aan mij heeft ze toch een goed werk gedaan”, antwoordt Jezus, wat verlegen? Hoezo? Verkopen, balsem en vaas erbij, ten bate van de armen ok, want pas op, de leerlingen, wij allen dus, man en vrouw, zijn genereus. Maar voor Jezus? Wat hebben we toch aan zo iemand?

Aan Maria heeft Jezus wel veel. Een model dat inspireert. Vrouwen anticiperen nu eenmaal. Bij Johannes zalft Maria Jezus’ voeten en droogt ze met haar haren. Amper drie dagen later doet Jezus haast hetzelfde: Hij wast de voeten van zijn leerlingen en droogt ze met een … handdoek. Geef toe: wellicht efficiënter maar qua poëzie en sensualiteit, toch wat teleurstellend. En dan nog: wassen met water of strelen met nardus, toch niet te vergelijken, nietwaar? Hopelijk is het niet godslasterlijk te zeggen dat Onze Lieve Heer hier aan deze vrouw een voorbeeld kan nemen?

Imitatio Christi wordt hier bij Jezus imitatio Mariae de Bethania. Je imiteert wie je bewondert. Meer nog: wie je geraakt heeft. Ja mensen, Jezus heeft nu eenmaal gevoelens, en hij is waarlijk getroffen, door de blindheid van de enen, zijn leerlingen. En door … door … zou dat het geloof zijn? Het zien voor wat dan ook te zien valt. Weer eens een typisch vrouwelijke gave? Maar ja, zijn we niet allen de bruid die waakt totdat het Licht verschijnt? Ook al vallen we in slaap, dat overkomt iedereen, zelfs de wijze maagden ...

Rita Fenendael
De Lier, Brugge, 9 november 2025